

мали багатовікову історію і на які рівнялись інші вузи. Тому відкриття нових факультетів та підрозділів, удосконалення освітніх програм, враховуючи вимоги новітнього часу, активізація міжнародної співпраці з кращими освітніми центрами Європи і світу стала першочерговими завданнями для львівських університетів

Отже, історичний шлях львівських навчальних закладів підтверджує думку, що наявність освітніх центрів, зокрема, таких як Національний університет «Львівська політехніка», акумулює якісний, творчий, активний людський потенціал, який сприяє формуванню додаткових можливостей для розвитку міста.

1. Буцко М.І. Відомі вчені державного університету «Львівська політехніка» 1894 – 1994. Бібліографічний довідник. – Львів 2. Зінкевич Р., Жук О. Історія Львівської політехніки. // Національний університет Львівська політехніка. – ТОВ “Видавничий центр “Логос Україна” – К., 2009. 3. Шишка О., Зінкевич Р. Львівська політехніка (Національний університет “Львівська політехніка” // Енциклопедія Львова. Т.4. / За ред. А.Козицького. – Львів: “Літопис”, 2012. – С. 294-299. с.294-816с. 4. газета Експрес Львівські новини. 20-27. 11 2014 5. Гречин К. До нових звершень – у добру і щасливу путь / Львівській політехніці – 170. //Аудиторія - освітній студентський тижневик. № 36, 2014.

ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ У ТВОРЧОСТІ ІОАХІМА ЛЕЛЕВЕЛЯ

Гриневич Т.Б.

Національний університет "Львівська політехніка"

В історії кожного народу є видатні особи, які виступають будителями його національного духу. Визначальну роль у цьому процесі відіграють історики, які закладають наукові основи у національну самосвідомість, формують розуміння самотності етносу, генези його сучасного та майбутнього місця у світі. В Україні такими істориками-будителями є Костомаров та Грушевський. Подібну до них роль у Польщі відіграли Нарушевич та Лелевель. Видатний вчений та політик Іоахім Лелевель (1786–1861) у період становлення модерних європейських націй, на основі новітніх наукових ідей, розбудував нову концепцію історії Польщі. Реалії політичного життя XIX ст., коли поляки перебували у стані поневолення сусідніми імперіями,

заставляли мислителів по новому розглянути минулі та сучасні відносини з їх найближчим сусідом – українським народом, із яким їх пов'язували безліч сторінок спільної історії. Багато уваги цьому у своїх працях присвятив і Лелевель.

Проблеми історії України знайшли відображення у основних працях вченого: «Минуле Польщі», «Польща середніх віків» та в «Історії Литви і Русі до унії». Епоха романтизму значно вплинула на формування особливостей творчості І. Лелевеля [1]. Розглядаючи початки історії Русі вчений вдався до висвітлення легендарних оповідей про минуле, які він охарактеризував, як шкідливі видумки, що створюють небезпечні оманливі переконання у сучасних поколіннях. Так в історію Рюрика дослідник впровадив дані пізніших оповідей про новгородських діячів Гостомисла, який запросив варягів, та Вадима, який уклав невдалу змову проти Рюрика. Вчений провів критику походження цієї розповіді і вивів її із боротьби політичних ідеологій монархізму та республіканства у Новгороді пізніші століття. Серед давньоруських князів історик особливо відзначає Володимира Великого, за хрещення Русі та різноманітні подвиги, і Володимира Мономаха за те що він першим у 1120 р. отримав від Візантії «імператорський титул, який Іван Грозний та Петро Великий лише піднесли і відсвіжили» [2].

Багато уваги Лелевель присвятив критиці російської історіографії та політичної ідеології. Він прямо стверджував: «Москва є руським поселенням, є дочкою єдинородною і звироднілою матері Русі, на котру кладе свою материбійну рук, хоче вбити руські і всіх слов'янських народів свободи». Вчений звинувачує Росію у викривленні історії та її «крадіжці», адже вона приписала собі минуле чужої держави – Русі.

Ідеї Лелевеля розвивались в період революційних поривань народів кінця XVIII – першої половини XIX ст., коли інтелектуали розробляли теорії громадянського суспільства та народовладдя. Вчений намагався віднайти початки цих форм управління в давніх слов'янських общинах. Історик присвятив багато уваги вивченню устрою Київської Русі. Він вважав, що всі наступні проблеми руського народу були спричинені підкоренням його варягами. Чужоземні загарбники, щоб закріпити свою владу, нав'язали народу деспотичні форми правління. Зокрема вони замінили общинне управління міського віча династичною владою. Посилило абсолютистське панування князів і запозичення із Візантії інтелектуальної та політичної традиції імператорської влади. Із розростанням роду Рюриковичів і їх постійними міжусобицями слабнула влада князів. Натомість зростання чисельності населення та міст, їх цивілізаційний та економічний підйом сприяли зміцненню ролі громад. Тому в період політичної роздробленості розпочалося протиборство відроджених міських «республіканських» традицій та

ослаблого князівського всевладдя. Але в підсумку республіканський Київ був розорений суздальськими князями, які керувались абсолютистськими традиціями. Остаточно деспотичну владу над значною частиною Русі встановили монголи, що нав'язали народу рабське поневолення. Після цього Русь розпалася на три частини. «Громадянська стихія народу згуртувалася на півночі, царизм усунувся на схід за ліси до Азії, сільський чи землевласницький бояризм знайшов собі місце по сусідству із Ляхами у підніжжі Карпат» [3]. Остаточно на південному-заході було встановлено феодалізм у його європейському зразку через підкорення польськими королями спідку по Романовичах. Поступово суспільство, особливо його еліти, почали втрачати свої руські традиції та асимілюватись у Польсько-Литовській державі.

Як прихильник критичного погляду на минуле Речі Посполитої Лелевель бачив у її устрої причину всієї недолі держави. Повстання Хмельницького, яке він вважав громадянською війною, він називав карою на народ за його помилки. Шляхта своїм деспотизмом та грабунком призвела до повного зубожіння населення, яке змушене було втікати за кордон або підіймати повстання. До цього додалась релігійна нетерпимість через яку значна частина людей була позбавлена прав, що підштовхувало їх до союзу з іноземними ворожими державами. Козаки натомість зазнавали порушення їх прав та жалілись на спроби повернути їх у католицтво та перетворити у кріпаків. Їх ненависть до шляхти помножила страта Павлюка, якому обіцяли помилування. Вибух Хмельниччини вчений пов'язував із злочинами шляхти щодо Б. Хмельницького та недовістю судочинства. Також до неї спричинилась домовленість гетьмана із Владиславом IV та канцлером Оссолінським, що хотіли із допомогою козаків придушити всевладдя шляхти [4]. Взаємна боротьба на винищення між козаками та шляхтою, яка провадилася із неймовірною жорстокістю, розділила народ сини якого вірно служили державі протягом попередніх поколінь. Навіть Гадяцька угода не змогла повернути єдність, адже, як козаки, так і шляхта її не признали.

Проблеми історії України займали вагомe місце у творчості І. Лелевеля. На особливості підходів вченого до інтерпретації цих проблем впливали фактори політичного середовища існувала тогочасна Польщі, а також тенденції розвитку історичної думки у світі. Тому, під впливом революційного руху та ідей романтизму, історик сформував концепцію обцинного республіканізму у давніх слов'ян, який був пригнічений князівським деспотизмом. Максималістичним втіленням деспотії він вважав Московську державу. Також вчений критично оцінював шляхетське всевладдя у Речі Посполитій у якій бачив головну причину її занепаду та вибуху козацьких повстань.

1. Więckowska H. Joachim Lelewel. Uczony – polityk – człowiek. – Warszawa: Czytelnik, 1980. – 182 s. 2. Lelewel J. Dzieje Litwy i Rusi aż do unji z Polską w Lublinie 1569 zawartej. – Poznań: Nakładem i drukiem W.Stefańskiego, 1844. – S. 20. 3. Lelewel J. Dzieje Litwy i Rusi aż do unji z Polską w Lublinie 1569 zawartej. – Poznań: Nakładem i drukiem W.Stefańskiego, 1844. – S. 87. 4. Lelewel J. Dzieje Polski. – Warszawa: Drukarnia J. Węckiego, 1829. – S. 244-245.

ГАЛИЦЬКА ВІЙНА 1235-1238 РОКІВ

Мандзяк В.П.

Національний університет "Львівська політехніка"

Галицька війна 1235-1238 років – збройний конфлікт між чернігівським князем Михайлом Всеволодовичем і володимирським князем Данилом Романовичем за галицький престол.

Метою нашої публікації є розкриття подій навколо боротьби протягом другої половини 30-х рр. XIII ст. за оволодіння Галицькою землею.

Визначена тема цікавила багатьох українських істориків XIX-XXI ст., наприклад: Д.Зубрицького, І.Шараневича, М.Грушевського, В.Пашуто, А.Майорова, Л.Войтовича, О.Головка [1]. Джерельною основою для вивчення історії Галицької війни 1235-1238 рр. стали відомості Галицько-Волинського літопису [2].

Восени 1235 р. Данило Романович утік з Галича в Угорщину, щоб укласти союз із королем Белою IV. Князь брав участь в інтронізації угорського короля в Белграді та хотів піддатись під зверхність Бели IV. Але король спочатку підтримав Михайла Всеволодовича, признавши пізніше за його сином, Ростиславом, титул галицького князя і обіцяв віддати за нього свою доньку Анну. Тому Романовичі пішли на зближення з ворогом Угорщини, австрійським герцогом Фрідріхом II Войовничим. Стосунки Бели IV до Ростислава Михайловича охололи й угорське втручання в галицькі справи протягом 1235-1238 рр. було мінімальним. Наприкінці 1235 р. Данило Романович повернувся з Угорщини і разом з братом, луцьким князем Васильком, якому допомагали мазовшани, здійснив безрезультатний похід на Галич, де вже правив Михайло Всеволодович. Новий галицький князь в травні 1236 р., заключивши союз з болоховськими князями-Інгваревичами,